

Jaargang 13 - nummer 2 - april 2025

koppel

Gezamenlijke
uitgave KNNV

en IVN in Noord
West Overijssel

ivn natuur
educatie

KNNV

vereniging
voor veldbiologie

AGENDA KNNV en IVN

De werkgroep avonden beginnen om 19.30u en de lezingen om 20.00u.

Voor meer informatie zie rubriek Excursies en Lezingen.

April

06 Stinzenplanten excursie Vollenhove

26 Vogelzangexcursie De Eese

Mei

03 Soortensafari Vollenhove

10 Vogelzangexcursie in Rams Woerthe

10 Gidsen voor Gidsen excursie Woldlakebos

17 Insectenexcursie, Kiersche Wiede

Juni

10 Fietsexcursie Weerribben

14 Libellenexcursie voor beginners, Kiersche Wiede

28 Zomerserie Libellenexcursie 1, Woldlakebos

COLOFON

“Koppel”, jaargang 13, nummer 2, tweede kwartaal 2025

Natuurtijdschrift “Koppel” is een gezamenlijke uitgave van de KNNV en het IVN.

Redactie: Robert Rubertus, Rolf Kranenburg, Emile de Leeuw

Vormgever: René Manger

Drukwerk: drukkerij Bijzonderdruk te Steenwijk

Belangrijke informatie voor het aanleveren van kopij:

- graag op A4 formaat, via de mail en als platte tekst (zonder opmaak).

- geen pdf bestand, foto's in een apart bestand en met een formaat van minimaal 1.5 MB

Het volgende nummer verschijnt per 1 juli 2025

Kopij hiervoor graag vóór 1 juni 2025.

Redactieadres: E-mail redactiekoppel@gmail.com

Bij de voorplaat

Twee roodborsten die elkaar, door mensenogen gezien, lijken te kussen. Zo omschrijft Philip Friskorn het tafereeltje op deze door hem gemaakte foto. Een passender plaatje voor het lentenummer van Koppel is nauwelijks te bedenken. Bijzonder gedrag van roodborstjes wordt door Philip gefotografeerd en beschreven in zijn artikel verderop in dit nummer.

INHOUD

2 Agenda KNNV en IVN	14 Libellenknutten in NP Weerribben-Wieden
2 Colofon	17 Resultaten weidevogelbeschermingsge-
3 Bij de voorplaat	bied Noordwesthoek 2024
4 Van de redactie	20 2025x2 Soortenjaar Steenwijkerland
4 Uit de besturen	24 Excursies en lezingen
5 Oproepen en mededelingen	29 Memoriam Albert Steenbergen
6 Lieveheersbeestjes: levende juweeltjes	30 Besturen KNNV en IVN
9 Bijzonder gedrag van twee Roodborsten	31 Werkgroepen KNNV en IVN
11 Er zit kwaad in vogelzaad	

Het is lente en de natuur ontluikt. Lezingen maken plaats voor excursies. Er staan diverse interessante uitstapjes met deskundige leiding op het programma. In dit nummer vindt u uitgebreide beschrijvingen van de activiteiten. Zo ook activiteiten vanwege de Bioblitz Steenwijkerland, waar gestreefd wordt naar het registreren van $2 \times 2025 = 4.050$ soorten in waarneming.nl in de gemeente

gedurende dit jaar. In het artikel van Niels Vlasma valt te lezen hoe u kunt bijdragen aan het behalen van dit streefgetal. Verder zijn er wetenswaardige artikelen te lezen over snuitkevertjes in vogelzaad, amicale roodborsten, weidevogels en libellen en kunt u genieten van de prachtige foto's van de auteurs. Helaas ook treurig nieuws: In Memoriam Albert Steenberghe.

Uit de besturen

KNNV bestuur

Beste leden van de Noordwesthoek.

In de afgelopen jaarvergadering van 19 februari heb ik afscheid genomen van het bestuur, als interim-voorzitter. Persoonlijke redenen, gezondheid en tijd hebben mij doen besluiten mijn tijdelijke bestuursfunctie en voorzittershamer neer te leggen. Dank allen voor het vertrouwen en de mooie woorden van Sjoerd Osinga bij het afscheid. De afdeling draait uitstekend, maar bestuurlijk is versterking dringend nodig.

Dus wie durft en neemt de hamer weer op.

Succes allen voor een vogel-, planten- en insectenrijk 2025.

Ronald van Vlijmen.

IVN bestuur

Begin februari is er een bijeenkomst georganiseerd voor alle gidsen. Deze werd gehouden op een mooie locatie nl. de Veldschuur te Rou-

veen.

We begonnen met een terugblik 2024 met de excursies die op dat moment werden benoemd. In totaal ruim 15 excursies. Ook genoten wij van de koffie, thee met iets lekkers erbij.

Lisette heeft haar taken neergelegd t.a.v. de gidsen en deze worden deels opgevangen door Aafje als coördinator en Annette voor de PR. Wij zoeken nog mensen die ons hierbij willen helpen.

De gidsen zijn weer heel enthousiast om nieuwe excursies te organiseren waarbij de web based training 'leer de basis' en ook de Bioblitz niet uit het oog worden verloren. Ook was het verzoek vanuit Meppel en Omstreken voor de PR. Wij zoeken nog mensen die ons hierbij willen helpen.

Kortom een waardevolle, en gelet ook op de vele aanmeldingen om een excursie te organiseren, ook een vruchtbare dag.

Aafje Maris
Voorzitter IVN

Oproepen en mededelingen

Vooraankondiging IVN-Slootjesdag

Slootjesdag zaterdag 7 juni 2025, 14 - 16 uur bij Bezoekerscentrum Staatsbosbeheer in Ossenzijl.

Kennismaken met de onderwaterwereld, voor iedereen.

Ontdek o.a. de ruggenwemmer en de libelle-

larve, leer de basis!

Opgeven niet nodig. Welkom!

Colette de Haas en Elizabeth Binsbergen

p.s. we zoeken ook nog IVN/KNNV leden die willen helpen die middag.

Als je kunt? Graag! een miltje naar embinsbergen@hotmail.com

Voedselbosje Steenwijkerwold

Elizabeth Binsbergen

Wethouder Scheringa opende samen met 2 leerlingen het IVN voedselbosje. Groep 5 heeft dat aangeplant bij kindcentrum Imma-

nuël in Steenwijkerwold maandag 24 februari. IVN Overijssel had de leiding samen met Donker groen. Ook van NP Weerribben-Wieden was er iemand aanwezig. Vanuit IVN Noordwest Overijssel was ik erbij. Enthousiaste middag en een school met veel groene initiatieven.

Lieveheersbeestjes: levende juweeltjes

Zevenstippelig lieveheersbeestje

Tekst en foto's: Ben Prins

Een soortenrijke familie

Wereldwijd zijn er meer dan 4000 soorten lieveheersbeestjes beschreven, die grofweg in twee grote groepen kunnen worden verdeeld: de "grotere" soorten van meer dan 3 mm, en kleinere soorten, die soms nauwelijks boven de 2 mm uitkomen en in ons land "kapoentjes" worden genoemd. Bijna alle grotere soorten lieveheersbeestjes zijn opvallend rood, geel of zwart gekleurd, vrijwel steeds versierd met een kenmerkend patroon van donkere of lichte stippen, of strepen. Bij veel insecten betekent zo'n opvallend kleurpatroon: blijf van mij af, ik ben gevaarlijk, of: eet mij niet, ik smaak verschrikkelijk!

Bij de meeste lieveheersbeestje wordt er bij serieus gevaar een gelige, dikke vloeistof bij de pootgewrichten naar buiten geperst met een afstotende geur en smaak. Alhoewel deze afschrikmethode best wel eens effect zal kun-

nen hebben, blijken er in de praktijk toch heel wat dieren deze vieze smaak voor lief te nemen en een hapje lieveheersbeest niet te versmaden! Er is een groot aantal insecten eten-de vogels, dat lieveheersbeestjes kennelijk zonder tegenzin naar binnen werkt, alhoewel er wordt vermoed, dat het eten van grote hoeveelheden lieveheersbeestjes voor pimpelmezen, en mogelijk ook voor andere kleine insecteneters, dodelijk zou kunnen zijn. Spinnen hebben geen enkele moeite met lieveheersbeestjes, die in hun spinsel verward raken. Ook roofwantsen weten er wel raad mee. Bovendien parasiteren verschillende soorten sluipwespjes en vliegen op lieveheersbeestjes. Er zijn zelfs een aantal soorten dodelijke schimmels, die alleen op lieveheersbeestjes kunnen worden aangetroffen. De felle kleuren zijn dus bij deze opvallende juweeltjes niet altijd even effectief.

Uit Nederland zijn 37 soorten "grotere" lieveheersbeestjes bekend. Hiervan zijn de meeste

Bosmierlieveheersbeestje

Bruin lieveheersbeestje

*Heidelieveheersbeestje**Meeldauwlieveheersbeestje*

soorten fanatieke jagers, met als voornaamste prooi blad- en schildluizen. Van veel soorten is bekend, dat ze naast bladluizen ook andere groepen kleine insecten aanvallen, waarvan de huid zacht genoeg is om er met de kaken doorheen te kunnen bijten. Voorbeelden van zulke insecten zijn bladvlooien, stofluizen, of larven van bladhaantjes, een keverfamilie met prachtig gekleurde soorten, waaronder de Coloradokever, en vaak ook kleinere larven van allerlei soorten lieveheersbeestjes, waaronder die van hun eigen soort.

Leefomgeving

Enkele soorten lieveheersbeestjes kan je in

bijna ieder milieu tegenkomen, waaronder behalve het aziatisch lieveheersbeestje onder andere ook het zevenstippelig- en het schaakbord-lieveheersbeestje. Deze lieveheersbeestjes zijn niet kieskeurig en pakken iedere kleine prooi met een zachte huid. Andere soorten hebben voorkeur voor een beperkte leefomgeving, zoals het oogvlek- en het gestreept lieveheersbeestje, die vooral in naaldbomen kunnen worden gevonden, het negentienstippelig lieveheersbeestje, dat voornamelijk langs waterranden voorkomt, of het heidelieveheersbeestje, dat juist van een droge omgeving houdt, en bovendien over speciale aanpassingen beschikt om door het wasachtige

Negentienstippelig lieveheersbeestje bladluis etend

Schaaqbordlieveheersbeestje

pantser van schildluizen heen te breken.

Alhoewel de meeste “grotere” soorten lieveheersbeestjes achter dierlijk prooi aanjagen (31 van de 37), zijn er ook soorten, die je vegetariër zou kunnen noemen, Drie ervan leven voornamelijk van meeldauwschimmels, een grijs witte draden massa voorkomend op de bladeren van verschillende planten, zoals op eik en andere loofbomen. Een bekend voorbeeld hiervan is het algemene meeldauwlieveheersbeestje. De enige echte vegetariër – of kan je deze soort beter veganist noemen? – is het vrij zeldzame vierentwintigstippelige lieveheersbeestje, dat vooral op de bladeren van vlinderbloemigen en soorten uit de anjerfamilie (composieten) kan worden gevonden.

Er is één soort lieveheersbeestje, het bosmierlieveheersbeestje, dat zich op een unieke manier heeft aangepast aan het samenleven met een vijand, de rode bosmier. Alle soorten rode bosmieren hebben een sterke band met bladluizen. Kolonies bladluizen in struiken en bomen worden door deze agressieve mieren bewaakt en fanatiek verdedigd tegen indringers ter bescherming van het suikerrijke vocht, dat de bladluizen uitscheiden. Deze zoete druppels (honingdauw) vormen een belangrijke

Oogvleklieveheersbeestje

Vierentwintigstippelig lieveheersbeestje, een echte planteneter

bron van energie voor de mieren. Ieder dier, dat zich in de buurt van zo'n bewaakte luizenkolonie waagt, wordt dan ook aangevallen en verjaagd, ook de vele soorten lieveheersbeestjes. Met als enige uitzondering het bosmierlieveheersbeestje! Zowel de larven als de imago's van deze bladluizeneter worden nauwelijks aangevallen, meestal met rust gelaten, en niet verjaagd, waarschijnlijk onder invloed van een chemische verdedigingsmiddel, dat de agressiviteit van de mieren sterk verlaagd, waardoor deze kevertjes ongestraft van de bladluizen kunnen eten!

Wil je de verschillende soorten lieveheersbeestjes leren kennen, dan zal je – zoals al uit de voorgaande alinea bleek – in verschillende landschapstypen (milieus, biotopen) moeten zoeken. Het meeste succes kan je verwachten, als je een sleepnet gebruikt bij graslanden en lage plantengroei, of als je bij struiken en bomen met een stevige stok tegen takken klopt boven een effen, licht gekleurde paraplu. Natuurlijk zal je dan ook allerlei andere insecten vangen, waardoor de jacht op lieveheersbeestjes alleen maar spannender wordt! Het op naam brengen kan eenvoudig met het prachtig geïllustreerde boek “Veldgids lieveheersbeestjes voor Nederland en Vlaanderen”, uitgegeven door KOSMOS uitgevers, ISBN 978 90 215 777 7. Voor de bijvangsten is nog steeds de Tirion Nieuwe Insectengids van Chinry veruit de beste keus (ISBN 978 90 5210 871 1). Laat je niet verleiden tot het kopen van de Tirion Insectengids van Bellmann: veel prachtige foto's, maar van heel veel soorten, die niet in ons land voorkomen!

Ben Prins
e-mail: ecprins@hetnet.nl

Bijzonder gedrag van twee roodborsten

Roodborst neemt bad

Tekst en fotografie: Philip Friskorn

Roodborsten dulden elkaar niet eens in hun territorium, mannetje en vrouwtje delen zelfs hun voedsel territorium in tweeën om confrontaties te voorkomen. Ze zijn agressief tegen alles wat rood is, zelfs een rode ping pong bal wordt aangevallen en het beken-

de kinderliedje 'Roodborstje tikt tegen het raam, tik tik tik, laat mij erin, laat mij erin' is onzin. De roodborst wil helemaal niet naar binnen, maar ziet zijn eigen spiegelbeeld als een indringer in zijn territorium die weg moet. Zelfs binnen het roodborstenhuwelijk kunnen de partners agressief zijn tegen elkaar. Mocht een indringer het territorium

De mogelijke partner komt met meelwormen

De mogelijke partner wordt gevoerd

binnenkomen dan kunnen ze vechten tot bloedens toe.

In mei zat ik bij een ven op de Hondsrug in Drenthe om badderende bosvogels te fotograferen toen er iets bijzonders gebeurde. Een roodborst was vrolijk aan het badderen toen een tweede roodborst op het toneel verscheen met twee meelwormen in de snavel. De prooi werd aan de andere roodborst aangeboden, mogelijk een vorm van voorspel voor de balts. Ze vlogen een struik in, buiten het gezicht van de fotograaf en keerden binnen een minuut samen terug op een

boomstronk. Daar leken ze elkaar, door mensenogen gezien, te kussen. Er werden nog wat zachte geluidjes gemaakt en de vleugels werden gespreid waarna ze in het bos verdwenen. Ik heb ze die dag niet meer gezien.

Ik krijg vaak de vraag of ik me niet eindeloos verveel als ik een dag in een schuilhut zit. Niet dus, er is voortdurend wat te doen en wat er gaat gebeuren is onvoorspelbaar. Zo'n moment met die twee roodborsten is volgens mij uniek en dan voel je je heel rijk omdat je dit stukje gedrag weer hebt kunnen vastleggen.

Het volwassen verenkleed zet door

Vleugels spreiden

Er zit kwaad in vogelzaad

Onaangetast vogelzaad

Tekst en foto's: Ben Prins

Het begon allemaal op 31 oktober van dit jaar met de publicatie van een alarmerend onderzoeksrapport door de protestgroep PAN (Pesticide Action Network) Nederland, met als titel: "Insecticiden in Vogelzaad – Een risico voor vogels?". Al snel verschenen er in verschillende dagbladen de belangrijkste conclusies uit het rapport: met uitzondering van één biologisch mengsel bevatten alle onderzochte mengsels resten van bestrijdingsmiddelen, waaronder in totaal vijf verschillende insecticiden en één middel tegen schimmels.

Alhoewel in bijna alle gevallen het totaal aan

bestrijdingsmiddelen beneden 0,4 milligram per kilogram zaad bleef - voor controle instanties een aanvaardbare hoeveelheid - werd in het rapport van PAN er op gewezen, dat ook deze hoeveelheden vergif voor vogels gevaarlijk zouden kunnen zijn; vermoedens, die steunen op onderzoek naar de negatieve effecten van lage hoeveelheden bestrijdingsmiddelen in vogelzaad op proefdieren. Er wordt dan ook aangeraden uitsluitend biologisch geteeld vogelzaad te gebruiken, waarin naar verwachting te verwaarlozen hoeveelheden pesticiden voorkomen.

Overigens blijken ook alle voor consumptie bestemde zaden besmet te zijn met dergelijke, of nog hogere hoeveelheden vergif, onmisbaar – zoals wordt beweerd – om misoogsten te voorkomen, en opslag van granen mogelijk te maken. Net als bij andere etenswaren wordt dit door onze overheid getolereerd, omdat biologische en niet giftige bestrijdingsmethoden de etenswaren te duur zouden maken en de producenten te veel zouden belasten. Het gaat dus weer eens niet

Boomklever op de voedertafel

Door de rijstklander aangetaste tarwekorrels

traditionele behandeling van het zaad overleefd, en kans gezien zich over een grote partij vogelzaad te verspreiden. De gebruikte bestrijdingsmiddelen waren dus duidelijk niet sterk genoeg om zowel de larven als de volwassen kevers van de rijstklander te doden! Het is verleidelijk, om dan - zeker voor zaad dat niet bestemd is voor menselijke consumptie en waarvoor geen wettelijke normen gelden - hogere hoeveelheden bestrijdingsmiddelen te gebruiken. Dat dit minstens één keer is gebeurd, bewijst het rapport van PAN Nederland.

om onze lichamelijke gezondheid, maar om de financiële gezondheid van de commercie!

Maar dat vogelzaad wel degelijk tegen ongedierte moet worden behandeld om te voorkomen dat het door vraat onbruikbaar zal worden, bleek nog geen week na het verschijnen van het PAS rapport. In de afgesloten pakketten vogelzaad, verkrijgbaar in de winkel van het Bezoekerscentrum van Natuurmonumenten in Ruinen, ontdekte men in de eerste week van november een krioelende massa uiterst kleine kevertjes. Els en ik hebben zo'n besmette zak mee naar huis genomen en het ongeveer twee millimeter kleine kevertje op naam gebracht: de Rijstklander *Sitophilus oryzae*.

Deze dwerg, een snuitkevertje, dat wereldwijd grote hoeveelheden voedingsgranen aantast en onbruikbaar maakt, had dus kennelijk de

De naam "rijstklander" voor dit dwergkevertje, oorspronkelijk afkomstig uit India en nu vooral in de tropen verantwoordelijk voor vernietiging van soms wel meer dan 70% van de oogst aan voedingsgranen, is misleidend. Allereerst is "klander" een samentrekking van de verouderde geslachtsnaam *Calandra*, een Griekse godin van de landbouw, vruchtbaarheid en natuur, die dus niet meer in gebruik is, en bovendien tast deze kever niet alleen rijst, maar ook een groot aantal andere graansoorten aan, waaronder maïs, tarwe, gerst, haver, maar soms ook bonen of cashewnoten, en zelfs graanproducten, zoals macaroni en spaghetti.

Het snuitkevertje is langgerekt, donkerbruin tot bijna zwart van kleur, met meestal vier geelbruine vlekken op de hoekpunten van het achterlijf. De snuit is lang, ongeveer 1/3 van de lichaamslengte, en heeft - zoals bij alle snuitkevers - aan het uiteinde in boven- en onderkaak vlijmscherpe tanden, waarmee de harde zaden kunnen worden aangeknaagd. Anders

Rijstklander, 2,5 mm, bovenaanzicht

Rijstklander, 2,5 mm, bovenaanzicht

Vogelzaad met massaal de rijstklander

dan sommige andere soorten klanders kan de rijstklander goed vliegen, en zich daardoor, vaak geholpen door de wind, snel over flinke afstanden verspreiden. Omdat de rijstklander een warmteminnende soort is, die strenge winters niet overleeft, komt deze soort in ons land niet in het wild voor.

Na bevruchting knagen de volwassen vrouwtjes voor ze een eitje leggen, eerst een kleine holte in de zaadkorrel. In die holte zetten ze één eitje af, waarna ze de holte met een gelatineuze afscheiding afsluiten. Per dag kunnen 3 tot 4 eitjes worden gelegd, tot maximaal 250 à 400 tijdens haar hele leven. De totale ontwikkeling van de larve voltrekt zich binnen deze ene zaadkorrel. Hierin verpopt de larve zich ook, en komt de kever uit de pop om na het uitharden van het pantser na enkele dagen zich een weg naar buiten te knagen. De hele ontwikkeling van ei tot volwassen insect (imago) kan onder gunstige omstandigheden in maar 26 – 32 dagen worden voltooid.

Als er geen ingrijpende maatregelen worden genomen, zouden er bij voldoende voedsel en de juiste temperatuur en vochtigheid in

niet meer dan één jaar meer dan één miljard kevertjes kunnen voortkomen uit slechts één bevrucht vrouwtje van de rijstklander! Het is daarom niet verwonderlijk, dat in warme en vochtige tropische landen bij onvoldoende bescherming meer dan 90% van de oogst alleen al door dit ene kevertje verloren kan gaan. Er is dus ook bij ons niet te voorkomen dat er strenge gewasbeschermingsmaatregelen worden genomen om besmetting tegen te gaan. Maar misschien is het dan aan te bevelen om in plaats van het gebruik van pesticiden over te gaan op lage druk behandeling met koolzuur of een week in de vriezer ...

Mocht u onverhoopt in het door u gekochte (biologisch gekweekte en behandelde?) vogelzaad levende beestjes tussen de graankorrels ontdekken, dan kunt u misschien het beste de vriesmethode toepassen, zoals die hiervoor is genoemd. Na ruim een week in de vrieskou zijn deze warmteminnende kevertjes gegarandeerd niet meer in leven. Veel plezier met de vogeltjes in uw tuin!

Ben Prins, Uffelte
e-mail: ecprins@hetnel.nl

Libellenknutten in Nationaal Park Weerribben-Wieden

Foto 1: Zeven libellenknutten op een mannetje Gevlekte witsnuitlibel

Tekst en fotografie: René Manger

Knutten (Diptera: Ceratopogonidae) zijn bekende ectoparasieten met een breed spectrum aan verschillende gastheren, zoals zoogdieren, vogels en verschillende geleedpotigen waaronder juffers en libellen.

In 2008 ontdekte ik voor Nederland in de Weerribben de eerste Libellenknut (*Forcipomyia paludis*). Ik vond ze niet direct in het veld, maar enkele jaren later op foto's die ik van libellen in De Weerribben had gemaakt.

Libellenknutten zijn slechts 2 mm groot en daarom zie je ze gemakkelijk over het hoofd. Libellenknutten worden meestal op foto's herkend, omdat ze in het veld door hun zeer geringe grootte niet opvallen. De vrouwtjes hechten zich vast op de vleugeladers van libellen. Hierbij bijten ze zich vast in een vleugelader en met hun poten houden ze zich vast aan het vleugeloppervlak. Daarbij maken ze met de kop ritmische bewegingen. De vrouwtjes zuigen hemolymfe uit de aderen. Het uiteinde van hun poten zijn voorzien van waxkristallen, waardoor ze op de sterk hydrofobe libellenvleugels een efficiëntere aanhechting hebben

dan andere insecten. Dit zorgt ervoor dat de knutjes tijdens het vliegen van hun gastheer, de libel, niet weggeslingerd worden. In sommige gevallen zijn libellenknutten ook gevonden op het borststuk en het achterlijf van libellen, maar dit wordt zelden waargenomen. Over de levenscyclus en habitat van de larven is weinig bekend. Het vermoeden is dat de vrouwtjes de eitjes in vochtige grond in de buurt van water afzetten. De aanwezigheid van bepaalde moe-

Foto 2: Libellenknut ingeklemd tussen de vleugeladers van een Viervlek

Foto 3: Een Houtpantserjuffer met libellenknuten

Foto 4: Grote roodoogjuffer met 7 libellenknuten

rasvegetatie zou belangrijk kunnen zijn voor de ontwikkeling van de larven.

Bij de Echte libellen (Anisoptera) worden Libellenknuten meestal op de bovenkant van de vleugels van hun gastheer gezien (foto 2), terwijl bij de Juffers (Zygoptera) dit vaker op de onderkant van de vleugels gezien wordt (foto 3 en 4). Bij Beekjuffers (*Calopteryx*) worden de Libellenknuten soms op de vleugeltoppen waargenomen.

Vermoedelijk vallen de libellenknuten de libellen aan bij warme vochtige weersomstandigheden, omdat de libellenknuten dan het meest actief zijn. De manier waarop libellen hun vleugels in rust in positie houden speelt daarbij mogelijk een rol. Juffers houden de vleugels samengevouwen boven hun achterlijf, waarbij de bovenkant van de vleugels bij elkaar komen en elkaar ook raken. De Echte libellen zitten altijd met open vleugels, waarbij de onderkant van de vleugels naar de bodem wijst.

Inmiddels is de libellenknut bekend van meer dan 30 vindplaatsen verdeeld over Nederland.

Vaak zijn dit moerasgebieden en lijkt er een verband te zijn met de plant Galigaan. Waar deze plant voorkomt wordt bijna altijd de libellenknut waargenomen. Vermoedelijk zitten de larven van de libellenknut in detritus waar Galigaanresten in zitten.

Het hoogste aantal libellenknutten dat op een libel in De Weerribben is aangetroffen betreft 22 (foto 5). Het hoogst aantal libellenknutten op een libel in Europa is een Viervlek uit Frankrijk, waarbij meer dan 170 knutten op de vleugels zaten. Het is niet bekend of libellen direct hinder ondervinden van deze parasieten, maar het zal zeker niet gunstig zijn, wanneer je als individu continue hemolymfe verliest.

De laatste jaren heb ik kwantitatief onderzoek aan de libellenknut gedaan. Hierbij zijn langs oevers op diverse locaties in het Nationaal park de Weerribben-Wieden geïnventariseerd en duizenden foto's van libellen gemaakt. Het aantal libellenknutten werden later vanaf de foto's geïnventariseerd. De plaats waar de dieren zich op de vleugels bevinden werd

bepaald. In de onderzochte wateren bleek gemiddeld 31% van alle libellen geparasiteerd te zijn. Sommige libellensoorten bleken voor ongeveer 40% geparasiteerd.

Gebleken is dat het grootste deel van de libellenknutten zich aan de basis van de vleugels bevinden. Ruim 90% van alle knutjes bevonden zich op de diepgelegen aderen in de vleugels van de libellen. Het vermoeden is dat de luchtwerpingen op de dieper gelegen aderen aan de basis van de libellenvleugel het minst groot zijn waardoor de knutten gemakkelijker kunnen blijven zitten. Verder is er in de aderen van de vleugelbasis een hogere lymfevocht-circulatie, waardoor de knutten meer voedselaanbod hebben. De meeste geïnfecteerde libellen hebben 1 of twee libellenknutten op de vleugels. Een enkel exemplaar wordt soms door meer dan 10 knutten tegelijk geparasiteerd.

Meer info en publicaties op:

<https://www.mangereco.nl/2021/03/11/libellenknutje/>

Foto 5. Een viervlek met vooralsnog het hoogste aantal van 22 libellenknutten op de vleugels (rode pijlen) in het Nationaal Park Weerribben-Wieden

Resultaten weidevogelbeschermingsgebied Noordwesthoek 2024

Afname weidevogelstand

In 2024 werden door 9 vogelwachters bij circa 10 agrariërs 54 legsels van weidevogels beschermd.

Van de kievit werden in 2024 42 nesten gevonden. De stand van de kievit is in de loop van de jaren sterk teruggelopen in het weidevogelbeschermingsgebied van de Noordwesthoek (fig.1). Als we niet oppassen, is de kievit binnen enkele jaren vrijwel geheel verdwenen.

Van de grutto werden in 2024 8 nesten gevonden (fig.2). Daarbij moet worden opgemerkt, dat in een blok met veel nesten van de grutto (circa 12) niet naar nesten is gezocht, omdat hier door het Agrarisch collectief met de betreffende agrariër een beheerovereenkomst is afgesloten met een rustperiode in het broedseizoen. Dit is succesvol geweest. Van de scholekster werden in 2024 3 nesten gevonden. In

Fig.1 Aantal beschermde legsels van de kievit 1996-2000 en 2002-2024
Weidevogelbescherming de Noordwesthoek

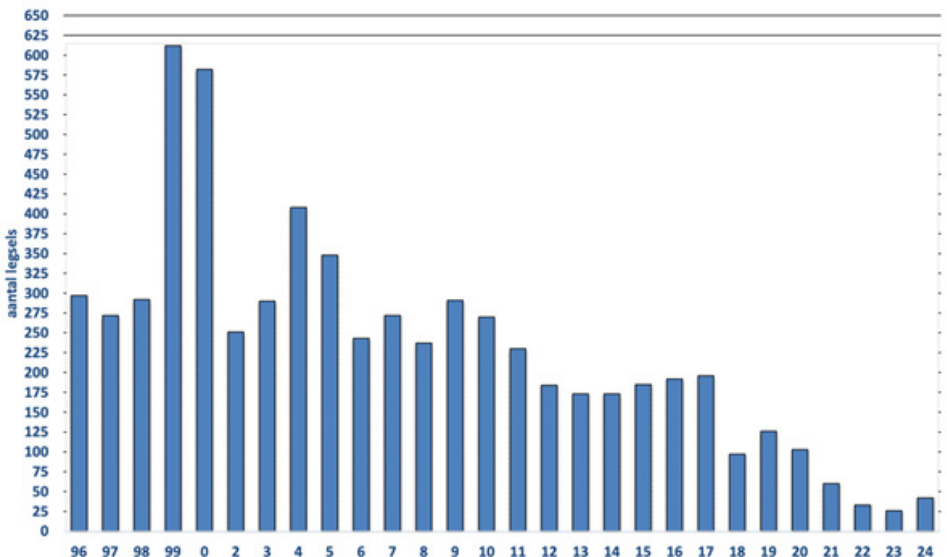

Fig. 2 Aantal beschermde legsels van de grutto 1996-2000 en 2002-2024
Weidevogelbescherming de Noordwesthoek

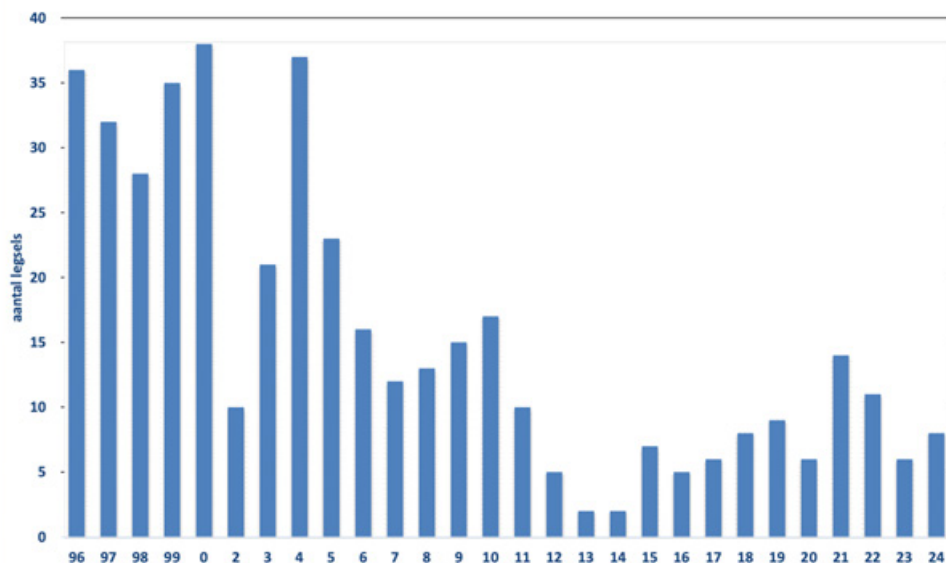
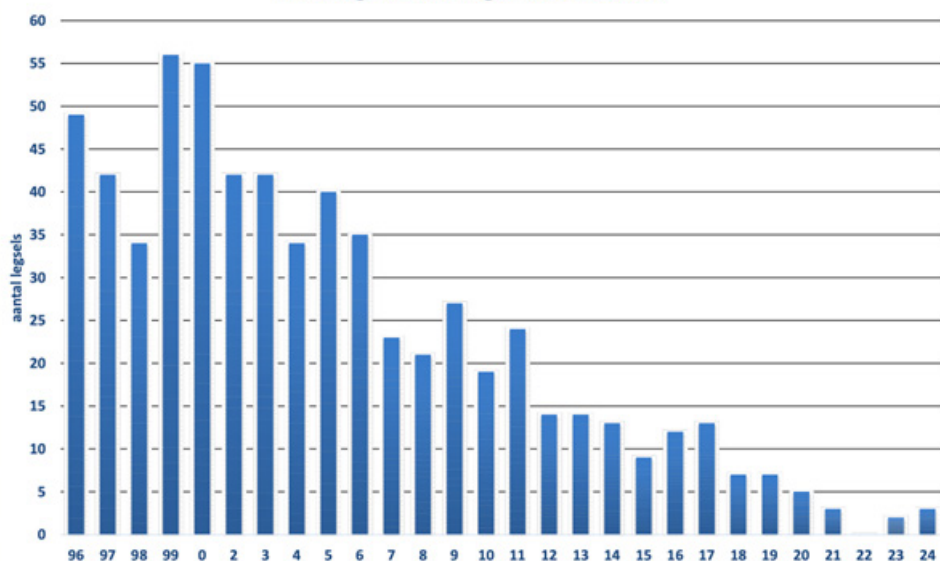

Fig. 3 Aantal beschermde legsels van de scholekster 1996-2000 en 2002-2024
Weidevogelbescherming de Noordwesthoek

2005 werden er nog 40 nesten beschermd. Nu is de soort vrijwel verdwenen in dit gebied (fig.3). Van de tureluur werden de laatste jaren 2-6 nesten gevonden, maar in 2023 en 2024 werden geen nesten gevonden. Van de wilde eend werd één nest gevonden. Ook in 2024 werden relatief veel nesten opgevreten (fig.4). Het is lang niet altijd duidelijk welke predator hiervoor verantwoordelijk is. Vos en in toenemende mate steenmarter lijken de belangrijkste predatoren. Om schade door de vos te beperken, wordt in de gemeente Steenwijkerland actief met een lichtbak op de vos gejaagd.

Veel te weinig kuikens vliegvlug

In het algemeen komen er te weinig legsels uit van de kievit. Veel weidevogelbeschermers gaven aan dat hun indruk was dat er maar weinig weidevogelkuikens vliegvlug zijn geworden. De lage overleving van weidevogelkuikens is landelijk breed een probleem. Vooral in de kuikenfase zijn extra inspanningen nodig op het boerenland om de weidevogels te behouden. Een groot deel van de boeren geeft alle mede-

werking aan de weidevogelbescherming bij het ontzien van de nesten. Echter de landbouw is zo intensief geworden, dat het voor de kuikens erg moeilijk is om te overleven. Daarnaast is ook de predatiedruk toegenomen.

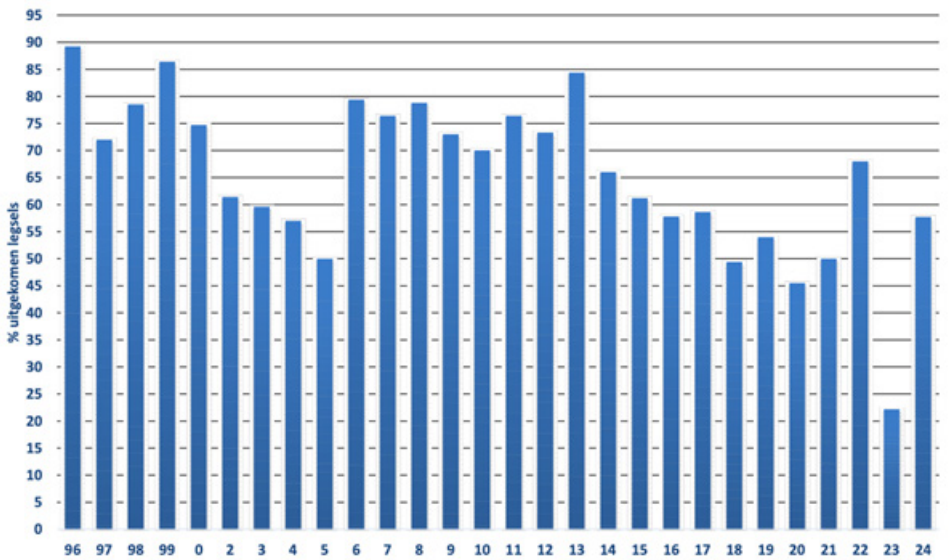
Beheerovereenkomst

Na het uitkomen van het nest hebben kuikens voedsel (vooral insecten) en dekking (tegen predatoren) nodig. Voor kuikens van de grutto is dit extra moeilijk, omdat zij in het lange gras verblijven, en daardoor ook een groot risico lopen te sneuvelen bij het maaien. Positief is dat de laatste jaren voor het blok met de meeste grutto's (ten oosten van de Gasthuisdijk) door het Agrarisch collectief een beheerovereenkomst (met een rustperiode in het broedseizoen) met de boer is afgesloten. Hierdoor zijn hier de overlevingskansen van de gruttokuikens sterk toegenomen.

Hoe kan de overleving van kievitkuikens worden vergroot?

Kuikens van de kievit gaan direct na het uitko-

Fig. 4 Percentage uitgekomen legsels van de kievit 1996-2000 en 2002-2024
Weidevogelbescherming de Noordwesthoek

men van het nest naar percelen met kort gras, afgeweide percelen of blijven op maisakkers. Als het nest is uitgekomen, hebben ze daarna weinig last van het maaien.

Tegenwoordig broedt het grootste deel van de kieviten op (mais)akkers. Op maisakkers gaat echter nog veel mis. Van veel vroeg uitkomen-de kievitsnesten, worden de jonge kuikentjes ondergeploegd bij het klaarmaken van het perceel voor de mais. Hier is het goed mogelijk om een dag voor de bewerking stokken met plastic zakken te plaatsen om de kuikens uit het perceel te verjagen. Dit werkt alleen als in de buurt een perceel of strook aanwezig is met half kort gras (eind april), waar ze dekking tegen predatoren en voedsel kunnen vinden. Dit kan bijvoorbeeld een afgeweide perceel of een strook, waarop geen mais is verbouwd zijn, maar ook

een schouwpad van een waterschap zou hiervoor dienst kunnen doen.

Conclusie

Uit de resultaten blijkt dat door de weidevogelbescherming in 2024 54 nesten zijn beschermd en de weide vogelstand steeds verder afneemt. Door de verdergaande intensivering van de landbouw en de hoge predatiedruk overleven er veel te weinig nesten en kuikens. Tureluur en scholekster zijn al bijna verdwenen in het boerenland en met de kievit gaat het ook hard achteruit. Lichtpuntje is wel dat de beheerovereenkomst (rustperiode in het broedseizoen) in een blok met grutto's de afgelopen jaren wel positieve resultaten heeft opgeleverd.

Commissie Weidevogelbescherming Noord-westhoek

2025x2 Soortenjaar Steenwijkerland

De IVN afdeling Noordwest Overijssel organiseert in 2025 in Steenwijkerland een soortenjaar, ook wel een BioBlitz genoemd. In dit artikel komen 4 punten aanbod:

- *Hoe verliep de start van ons soortenjaar?*
- *Wat gaan we als IVN doen?*
- *Verdieping: wat gebeurt er met de data en hoe is de kwaliteit gewaarborgd?*
- *Waar kan ik aan bijdragen?*

Hoe verliep de start van ons soortenjaar?

Het nieuwe jaar, nog maar kwartier onderweg, en daar was de eerste soort al geregistreerd op waarneming. Het geluid van een Kolgans, deze was wellicht opgeschrokken door de vuurwerk explosies die er toen volop waren. Ondanks het wisselvallige weer in januari was de mijlpaal van 10% van de soorten in nog geen 4 weken bereikt. Vogelaars konden genieten van een Ijsduiker en een Witoogje in de Belterwiede. Een soorten-groep die opviel en ook niet de makkelijkste is, was Mossen en Korstmossen. Van 2010 tot en met 2024, zijn er 401 soorten vastgesteld

van deze groep, op 26 februari was al 40% geregistreerd.

In Februari nam het aantal nieuwe soorten minder snel toe. Logisch want vele soorten waren al eens gezien. Bijvoorbeeld de Europese otter is al 45 keer geregistreerd, waaronder helaas één Verkeersslachtoffer. De Kraanvogel trek was door de harde oostenwind meer over Nederland. Ook in onze gemeente werden overvliegende kraanvogels gespot, o.a. op 20 en 21 februari, groepjes van 30, 22 en 3 kraanvogels werden waargenomen. Wanneer we het totaal aantal waarnemingen plotten versus het doel en het referentie jaar 2023, ziet dat er als volgt uit:

Wat gaan we als IVN doen?

Op de IVN-webpagina geven we maandelijks een update over de stand, de bijzonderheden en tips of de uitdagingen. Ook hebben we hier een instructie document beschikbaar over het gebruik van waarneming.nl. Zie de QR-code en website verwijzingen daarvoor onderaan in dit artikel.

We informeren de natuurorganisaties over het soortenjaar en specifiek zoeken we de samenwerking met de gemeente Steenwijkerland. De Bioblitz sluit aan bij de recente concept visie: “Visie Groen en Biodiversiteit Steenwijkerland”. Het maakt niet uit of je een ervaren natuurliefhebber bent of net begint, iedereen kan eenvoudig soorten herkennen en waarnemingen

Afbeelding 1. Gewoon muisjesmos

toevoegen met de bestaande tools. Het op naam kunnen brengen van soorten in de eigen omgeving, kan helpen bij het waarderen van de biodiversiteit, anders gezegd de soortenrijkdom. Daarom aansluitend een oproep: laten we als IVN en KNNV leden anderen meenemen in hoe het werkt met het determineren en registreren van soorten.

Als IVN-project groep gaan we 3 keer een soortensafari als activiteit organiseren, bij verschillende kernen in de gemeente. Deze activiteiten gaan over het gebruik van de tools, kenmerken delen van soorten groepen en het determineren van wat we onderweg zien. De planning is als volgt:

- Mei, Vollenhove
- Juli, Oldemarkt-Steenwijkerwold
- September/Oktober, Steenwijk

Dit kunnen we niet alleen en zoeken mensen met expertise over verschillende soorten groepen. Naast deze activiteiten is er veel ruimte voor natuurorganisaties, werkgroepen of individuen om zelf een activiteit te organiseren.

Verdieping

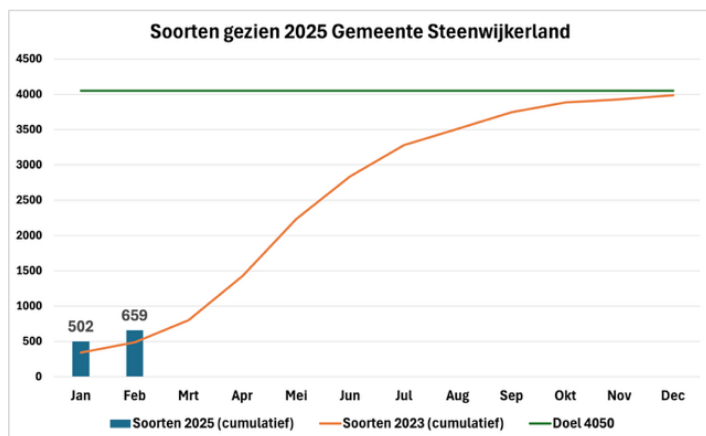
a) wat gebeurt er met de data?

Welke manier je de techniek ook gebruikt, elke

waarneming wordt ingevoerd via de website waarneming.nl of via de app Obsidentify komt terecht in dezelfde databank bij dezelfde organisatie, namelijk Stichting Observation International.

De data is het goud van de 21ste eeuw en een Engelse quote luidt: “Data is a precious thing and will last longer than the systems themselves”. Deze quote is van Tim Berners-Lee, één van de uitvinders van internet. De organisatie van waarneming.nl deelt de data met de Nederlandse Databank Flora en Fauna (NDFF). We kennen de NDFF ook wel van de webpagina verspreidingsatlas.nl. Hierop kun je van soort tot soort veel informatie vinden en ook kaarten downloaden van het voorkomen van veel soorten in Nederland.

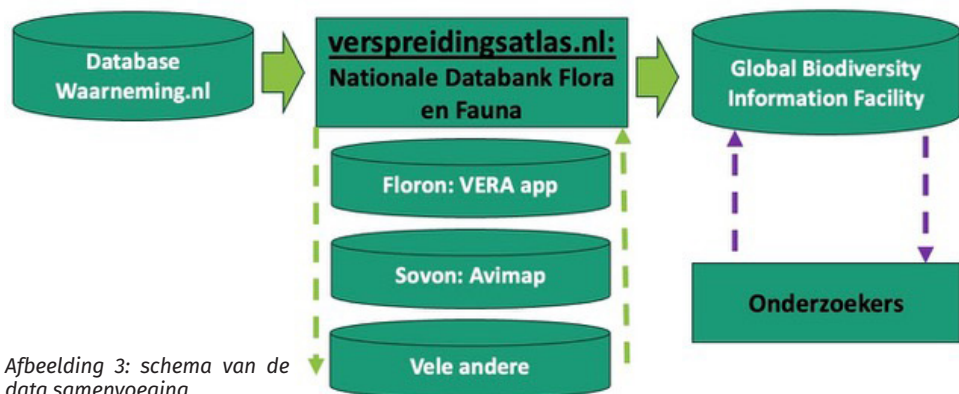
De NDFF voegt de data samen met die van andere bronnen en organisaties zoals die van Floron, Sovon, EIS en Ravon. Deze organisaties vergaren op hun beurt informatie via hun eigen netwerk van vrijwilligers en professionals. Na het samenvoegen wordt de data beschikbaar gesteld aan de databank van observation.org, de ‘Global Biodiversity Information Facility’ (GBIF). Deze wereldwijde databank wordt door veel onderzoekende organisaties aangeroepen voor hun dataselectie. In cijfers bevat deze da-

Afbeelding 2: resultaat ten opzichte van het doel in het blauw, en vergelijk met 2023 in oranje.

taset meer dan 250 miljoen waarnemingen en groeit jaarlijks met 35 miljoen waarnemingen. Meer dan 2000 wetenschappelijke publicaties hebben de databank al gebruikt. Ieder dag wordt het GBIF zeker 5x aangeroepen voor onderzoek. Het is dus nu al een waardevolle dataset. Daarbij komt dat sommige onderzoekers in onze tijd, voor een lange termijn analyse, oude archieven met notities van floristen of ornithologen van meer dan honderd jaar geleden, gebruiken. Daarmee is het perspectief 'wat gebeurt er met de data' bij een digitaal archief dat we nu ontwikkelen, ver voorbij ons eigen voorstellingsvermogen.

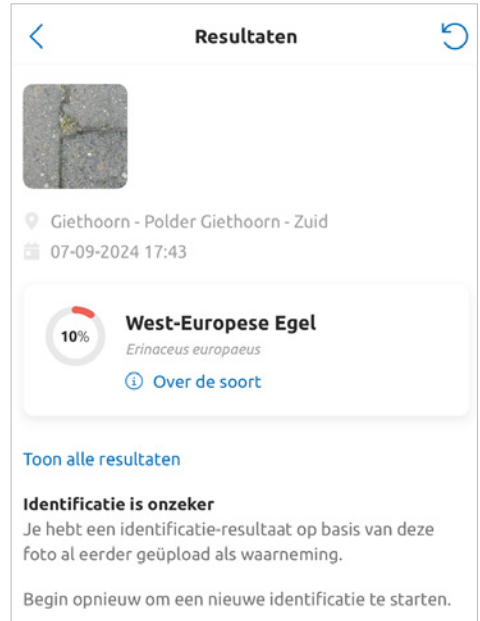
b) Hoe wordt de datakwaliteit gewaarborgd? Gezien het gebruik van de data nu en in de toekomst is het erg belangrijk om de datakwaliteit hoog te hebben. Dat begint al bij de invoer van de waarneming via de telefoon app. De app maakt gebruik van een beeldherkenning algoritme, genaamd NIA (staat voor: Nature Identification Application programming interface) Bij het uploaden van een foto, geeft het algoritme een kans op zekerheid van de waarneming. Wanneer de zekerheid boven de 90% is laat de app een groen resultaat in een wielgrafiek midden op het scherm. Het is aan te raden om de foto aan te passen of opnieuw te nemen totdat het zekerheid hoger is. Soms lukt dat tot 100% zekerheid (volgens de NIA). Wanneer dat niet lukt, dan kun je extra foto's toevoegen. De zekerheid van de NIA kan met meerdere foto's wel dalen. Zolang dezelfde soort blijft aangegeven is dat okay. Want op dit punt gaat het erom de validators van informatie te voorzien en niet langer de NIA.

Afbeelding 3: schema van de data samenvoeging

Alleen bij waarnemingen met de aanduiding van 100% is er een automatische validatie, wanneer daarnaast nog de plek bekend is en ook het voorkomen (bijvoorbeeld bij een insect een imago of een rups) duidelijk is, dan wordt de waarneming zonder controle geregistreerd. Alle andere waarnemingen worden aangeboden aan validators. Deze soortenexperts spenderen een gedeelte van hun vrije tijd aan het doornemen van de foto's. Ze kunnen de waarneming goedkeuren, corrigeren, vragen stellen aan de waarnemer of afkeuren. Het oordeel van de validator is leidend. Om de controleactiviteit goed te kunnen doen, hebben de validators goede informatie nodig. Bij bijvoorbeeld een plant, gaat dit om een foto van de gehele plant en van foto's met determinatiekenmerken van de soort.

Bij een wijziging door een validator krijgt de waarnemer er per mail bericht van. Een reactie op de wijziging is mogelijk. Houd er rekening mee dat validators vele malen meer waarnemingen te verwerken hebben dan dat er tijd is, dit door het grote volume van onze waarnemingen tegenwoordig. Ze maken hun selectie op basis van zeldzaamheid, nieuwe vindplek van de soort en uitzonderingen in het seizoen. Er blijven altijd foutmarges over die verrekend moeten worden in de data. Echter, dat zal ook zo zijn met gegevens die anders zijn vastgesteld, zoals vogelmonitoring of flora-karteringen. Bij het verwerken en samenvoegen van de datasets wordt daar weer rekening mee gehouden. Verder wordt het gebruikte algoritme (NIA) alsmaar uitgebreid en ontwikkeld door een samenwerking van 'open source' software-ontwikkelaars samen met de soortenexperts. De opzet van waarneming.nl heeft ook een ander groot voordeel. Deze tool helpt om eenvoudig soortenkennis op te doen. Vanwege de laagdrempeligheid kan iedereen met een telefoon leren wat er in de eigen omgeving aan soorten is. Die mooie paarse bloemstelen wordt een Grote kattenstaart en die witte vogel met een vreemde snavel wordt een Lepeelaar. Door beter en gericht naar de natuur te kijken, leer je steeds meer over wat er leeft. Zo zie je op den duur steeds meer!

Afbeelding 4: Test met de obsidentify app, foto's met lage zekerheid, geven stekelige resultaten

Waar kan ik aan bijdragen?

Op de IVN-website hebben we veel extra informatie zoals instructies, tips, bruikbare links naar bijvoorbeeld de gegevens van waarneming.nl en een maandelijkse update. Zie: www.ivn.nl/afdeling/noordwest-overijssel/bioblitz-2025/

Naast het zelf registreren van soorten en mensen in je eigen omgeving mee te nemen, is er veel mogelijk. Zoals het zoeken van eerder maar sporadisch waargenomen soorten, meedoen met één van de soortensafari's, een eigen activiteit opstarten of een soortenspecialist uit je netwerk uitnodigen.

We hebben een mailadres geopend voor vragen, ideeën of bijdragen: laat het ons weten en stuur een mail naar ivnbioblitzswl@gmail.com.

De projectgroep "Soortenjaar 2025x2 Steenwijkerland", Froukje, Niels, Willem-Jan

Excursies en Lezingen

6 april 2025: Stinzenplanten / vroege voorjaarsbloeiers

De eerste excursie van de plantenwerkgroep gaat naar Vollenhove, in de 17de eeuw betiteld als "het land van de paleizen".

We gaan naar het landgoed Old Ruitenbergh, met binnen dit landgoed een eiland met een ruïne van het kasteel Toutenburg.

Bij dit soort landgoederen werd rond de middeleeuwen de tuinen opgefleurd met bloembollen vanuit het Middellandse zeegebied, de nu geheten stinzenplanten. Naast deze stinzenplanten bloeien zeer waarschijnlijk ook de inlandse vroege bloeiers. Wil je deze vroege bloeiers ontdekken en/of het verschil tussen de holwortel en de vingerhelmbloem leren kennen?

Ga dan mee met deze vroege voorjaarswandeling.

Met elkaar delen we informatie over hoe je de plant kunt herkennen en op naam kunt brengen.

Datum en tijd: Zondag 6 april 2025 om 10.30 uur – 12:00 uur

Verzamelen: Vollenhove, Groenestraat 22-24. Parkeerplaats 2

Deelname: Alle leden van IVN en KNNV.

Meer informatie en opgave: Roely Luyten.
Mail: r.luyten@home.nl

26 april 2025 : Vroege vogelzangexcursie op Koningsdag

Op zaterdag 26 april 2025, organiseren IVN Noordwest Overijssel en KNNV De Noordwesthoek de traditionele "Koningsdag-vroege-vogelzangexcursie". Dit jaar is de excursie in het gebied "De Eese".

Wandel mee door dit gevarieerde terrein onder leiding van vogelaars Henk Bergsma en Albert Steenbergen. Het is een verrassing welke vogels zich laten zien of horen. Zit het weer mee dan bestaat er een grote kans dat je de overwinteraars hoort. Denk aan de roodborst, winterkoning en

verschillende soorten mezen. Ook de vogels die net uit Afrika zijn teruggekeerd kunnen hun zang laten horen, zoals de boompieper, tijtjaf, fitis en de bonte vliegenvanger.

De vogelzang staat in deze excursie centraal. Ook zo benieuwd welke vogels zich laten horen? Wandel dan mee op 26 april.

Datum en tijd: Zaterdag 26 april 2025, start om 7:00 uur

Verzamelen: Parkeerplaats bij de ingang van "De Eese" aan het eind van de Woldweg in De Pol. Navigatiegegevens: Woldweg 3a, De Pol.

Deelname: Gratis voor iedereen, ook voor niet-leden.

Meer informatie: Henk Bergsma, hbergsma@hotmail.nl, telefoon 0521 514097

3 mei 2025: Soortensafari Vollenhove

Doe mee met onze soortensafari in 'Park Old Ruitendorp'! Dit jaar proberen we met ons soortenjaar 2025x2, zoveel mogelijk plant- en diersoorten in Steenwijkerland vast te leggen. Met de app Obsidentify en Waarneming.nl kun je eenvoudig soorten herkennen en bijdragen aan onderzoek.

Programma:

Start: 13:00 uur op het parkeerterrein van zalencentrum 'de Burght'.

Activiteit: Soortensafari door het park, met tips voor herkenning van verschillende soortengroepen.

Einde: 15:00 uur, terug op het parkeerterrein voor een gezamenlijke afsluiting.

Duur: Ongeveer 2 uur.

Voorbereiding: Maak een account aan op Waarneming.nl en installeer de app Obsidentify. Voor specifieke instructies kijk op: de IVN-webpagina: www.ivn.nl/afdeling/noord-west-overijssel/bioblitz-2025/. Lukt dat niet dan proberen we dit bij aanvang van de excursie.

Heb je specifieke soortenkennis en wil je

anderen begeleiden? Laat het ons weten via (<mailto:ivnbioblitzswl@gmail.com>).

Datum en tijd: Zaterdag 3 mei 2025, start om 13.00 uur (tot ongeveer 15.00 uur)

Verzamelen: Parkeerterrein, zalencentrum de Burght, Godfried van Rhenenlaan 2, 8325 EX Vollenhove.

Deelname: Voor alle inwoners van Steenwijkerland, geen natuurkennis nodig!

Maximum aantal deelnemers: 30

Meer informatie en opgave: Stuur een mail naar Niels Vlasma:

<mailto:ivnbioblitzswl@gmail.com>

10 mei 2025: Wat hoor ik daar in het park Rams Woerthe?

Ga mee vogels kijken op zaterdag 10 mei 2025

Van 10 tot en met 18 mei is het weer Nationale Vogelweek! Dit initiatief van Vogelbescherming Nederland in samenwerking met vele vogelwerkgroepen en diverse natuurorganisaties biedt natuurliefhebbers de mogelijkheid om op vogelexcursie te gaan. Door het hele land worden vogelexcursies georganiseerd.

Ook in Steenwijk is er dit jaar weer een gratis vogelexcursie. Op zaterdag 10 mei 2025 organiseert KNNV De Noordwesthoek samen met IVN Noordwest Overijssel in Park Rams Woerthe een vroege vogelzangexcursie. Deze excursie is ook geschikt voor beginners.

De vogelaars Henk Bergsma en Piet Hein Klip staan stil bij het herkennen van de verschillende vogels.

Hoe herken je een zwartkop of een tijtjaf? Dat melodieuze liedje is dat van een roodborst of van de winterkoning? Ontdek de vele verschillende soorten mezen die in het park leven. Het geheim om vogels te leren herkennen, is vooral veel doen, samen met ervaren vogelaars.

Neem je verrekijker mee en laat je verrassen.

Datum en tijd: Zaterdag 10 mei 2025, start om 07.00 uur (tot ongeveer 09.30 uur).

Verzamelen: Bij de hoofdingang van Park Rams Woerthe, Gasthuislaan 2, Steenwijk. Deelname: Gratis voor iedereen, ook voor niet-leden.

Maximum aantal deelnemers: Als van toepassing.

Meer informatie: Henk Bergsma, telefoon 0521 514097 of kijk op de website: www.ivn.nl/afdeling/noordwest-overijssel

10 mei 2025: Gidsen voor Gidsen in het Woldlakebos

Vooraankondiging!

IVN-gidsen Ingrid Even en Anette Plinck vertellen jullie op deze ochtend graag van alles over de bijzondere flora en fauna van het Woldlakebos. Beperkt aantal deelnemers.

Datum en tijd: Zaterdag 10 mei 10:00-12:30 uur

Verzamelen: Verzamelen aan de A.F. Stroinkweg te Scheerwolde bij de start van de blauwe wandeling: <https://maps.app.goo.gl/chq7N2NwXPoQ9bKz5>. Je kunt eventueel de auto langs het pad in de berm parkeren.

Deelname: Alleen voor IVN en KNNV gidsen.

Opgave: Verplicht (tot uiterlijk 1 mei): anetteplinck@gmail.com

Meer informatie: anetteplinck@gmail.com

17 mei 2025: Insectenexcursie naar de Kiersche Weide

We gaan naar insecten (en andere geleedpotigen) kijken in de Kiersche Weide. In dit waterrijke natuurgebied met bosjes, trekpaten en open water vliegen in deze tijd van het jaar tal van soorten. Bij de dagvlinders worden soms zelfs de zeldzame soorten als Zilveren maan en Aardbeivlinder waargenomen. Ook het zeer fraaie Oranjetipje kunnen we tegenkomen gezien. Bij de libellen zijn het ook de kritische soorten zoals Bruine korenbout en Glassnijder die er gezien kunnen worden. Net als de Vroege glazenmaker. Naast vlinder- en libellensoorten zijn er ook veel andere soorten te verwachten. Wat te denken van Bladwespen, Zweefvliegen, Roofvliegen, Wantzen en Cicaden. Ook zien we mogelijk fraaie soorten zoals de Zwartkopvuurkever.

We gaan het Veenweidepad lopen. Dat is het pad aan de westkant van de parkeerplaats. De route kenmerkt zich door een grote afwisseling aan biotopen, vandaar dat we veel soorten tegen kunnen komen.

Wat helpt bij het observeren van insecten is het gebruik van een verrekijker met een korte scherpstelfstand. Maar ook gewone verrekijkers kunnen gebruikt worden. Vergeet verder

niet om eten en drinken mee te nemen. Het is een vochtig terrein. Laarzen of bergschoenen zijn aan te bevelen.

Datum en tijd: 17 mei 2025, start om 11:00 uur (tot ongeveer 14 uur)

Verzamelen: De parkeerplaats aan de Lozedijk 20 in Wanneperveen.

Deelname: Gratis voor iedereen.

Opgave en verdere informatie: Bij slecht weer (en denk dan voornamelijk aan regen of erg harde wind) gaat de excursie niet door.

Geef je daarom op door een e-mail te sturen naar Willem-Jan Hoeffnagel: willem-jan@hoeffnagel-photography.nl.

9 juni 2025: Fietsexcursie Weerribben

Dit jaar organiseert natuurgids Colette de Haas een fietsexcursie door de Weerribben. Tijdens de tocht, van ongeveer 2,5 uur fiets je op Tweede Pinksterdag ongeveer 15 kilometer door dit afwisselende natuurgebied. Op verschillende momenten stap je af en vertelt Colette enthousiast over de flora, fauna en cultuurhistorie van dit unieke veengebied.

Datum en tijd: Maandag 9 juni 2025, start om 10.30 uur (tot ongeveer 13.00 uur).

Verzamelen: Bezoekerscentrum Staatsbosbeheer (bij de Gele Lis).

Deelname: Gratis voor iedereen.

Meer informatie en opgave: Colette de Haas: colettedehaas@hotmail.com of bel 06-37302196.

28 juni 2025: Zomerserie 'Libellen in het Woldlakebos' excursie 1, za. 28 juni 2025

Wist je dat het Woldlakebos een landelijk bekend libellengebied is? Er vliegen vele soorten die bijna nergens anders voorkomen, en vaak in veel grotere aantallen. Wil je weten waarom dat zo is? Welke soorten er allemaal te zien zijn en hoe je ze kunt leren herkennen?

Ga deze zomer dan mee speuren naar libellen in dit bijzondere moerasbos in de Weerribben. In de maanden juni, juli, augustus en september gaan we op zoek naar de verschillende unieke soorten die je hier kunt zien.

Bij slecht weer laten deze insecten zich amper zien en zal in eerste instantie worden gekeken

naar een andere datum. Het kan ook zijn dat de excursie in zijn geheel niet door gaat.

De andere drie zaterdagen van de serie zijn 19 juli, 23 augustus en 20 september. Je kunt je voor deze drie excursies opgeven vanaf 1 juni 2025.

Datum en tijd: Zaterdag 28 juni 2025, start om 10:00 uur (tot ongeveer 13.00 uur)

Verzamelen:

Aan de A.F. Stroinkweg te Scheerwolde bij de start van de blauwe wandeling:

<https://maps.app.goo.gl/chq7N2NwXPoQ9bKz5>.

Je kunt de auto eventueel langs het pad in de berm parkeren.

Deelname: Gratis voor iedereen, geen voorkennis nodig.

Opgave: Nodig i.v.m. beperkt aantal deelnemers en vóór 16 juni. Bij een volgeboekte excursie is plaatsing op een reservelijst mogelijk.

Maximum aantal deelnemers: 12.

Meer informatie en opgave: Anette Plinck: anetteplinck@gmail.com / 06-43069256

14 juni 2025: Libellen voor beginners in de Kiersche Wijde/Veenweidepad

Vandaag staat er een excursie op het programma voor iedereen die graag meer wil weten over libellen. Een breed toegankelijke excursie voor iedereen die graag kennis wil maken met deze fascinerende groep insecten. Aan de hand van een aantal verschillende werkvormen maken we kennis met enkele veelvoorkomende soorten. Daarnaast leert u ook wat

over de leefomgeving en over de interessante levenscyclus van de libel.

De excursie vindt plaats in de Kiersche Wijde. We lopen het Veenweidepad. Een route van 4 km langs weiden, bosjes en plassen. Het is voor een groot deel van het jaar de ideale leefomgeving voor de libel. Het heldere water biedt daarnaast een voedselrijke leefomgeving voor de larven van de libel.

Na afloop van de excursie kunt u eventueel op eigen houtje het Kiersche Wijdepad lopen.

Datum en tijd: Zaterdag 14 juni 2025, start om 10:00 uur

Verzamelen: De parkeerplaats aan de Lozedijk 20 in Wanneperveen.

Deelname: Gratis voor iedereen

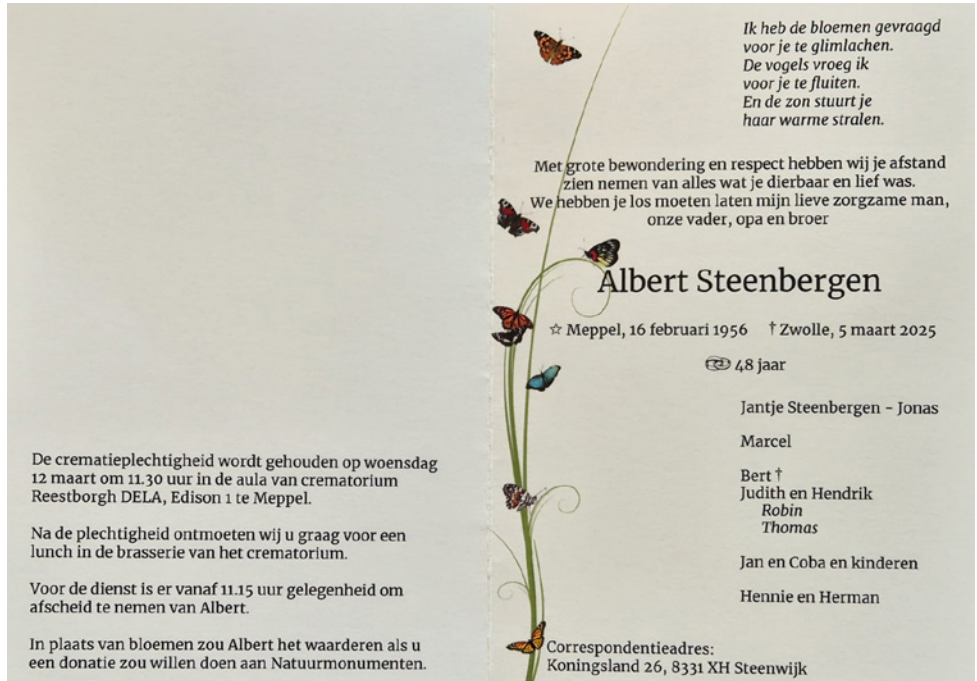
Meer informatie en opgave: Opgave is verplicht door een mail te sturen naar Arjen Lensen: arjenlensen.nme@gmail.com

Op 5 maart 2025 is onze zeer gewaardeerde collega Albert Steenbergen overleden

Velen hebben reacties gestuurd en die zijn beschikbaar op de IVN Noordwest-Overijssel website. Zie: <https://www.ivn.nl/afdeling/>

noordwest-overijssel/nieuws/reacties-op-het-overlijden-van-albert-steenbergen/

*Ik heb de bloemen gevraagd
voor je te glimlachen.
De vogels vroeg ik
voor je te fluiten.
En de zon stuurt je
haar warme stralen.*

Met grote bewondering en respect hebben wij je afstand
zien nemen van alles wat je dierbaar en lief was.
We hebben je los moeten laten mijn lieve zorgzame man,
onze vader, opa en broer

Albert Steenbergen

☆ Meppel, 16 februari 1956 † Zwolle, 5 maart 2025
48 jaar

Jantje Steenbergen – Jonas
Marcel
Bert †
Judith en Hendrik
Robin
Thomas
Jan en Coba en kinderen
Hennie en Herman

De crematieplechtigheid wordt gehouden op woensdag
12 maart om 11.30 uur in de aula van crematorium
Reestborgh DELA, Edison 1 te Meppel.

Na de plechtigheid ontmoeten wij u graag voor een
lunch in de brasserie van het crematorium.

Voor de dienst is er vanaf 11.15 uur gelegenheid om
afscheid te nemen van Albert.

In plaats van bloemen zou Albert het waarderen als u
een donatie zou willen doen aan Natuurmonumenten.

Correspondentieadres:
Koningsland 26, 8331 XH Steenwijk

~In memoriam~

Albert Steenbergen

Bevlogen
natuurliefhebber
en vogelaar in hart en nieren,
natuurkenner en innemende
verteller maar bovenal een
heel fijn mens.

**KNNV Koninklijke Nederlandse
Natuurhistorische Vereniging,
vereniging voor veldbiologie**

KNNV Afdelingsbestuur
Postbus 171
8330 AD Steenwijk
Bankrek.nr: NL95INGB0001027674 t.n.v. KNNV,
afd. De Noordwesthoek Steenwijk.

Voorzitter

Vacature
voorzitter@noordwesthoek.knnv.nl

Secretaris

Sjoerd Osinga,
06 36037311
secretaris@noordwesthoek.knnv.nl

Penningmeester en ledenadministratie

Candida van Wirdum,
06 51552846
penningmeester@noordwesthoek.knnv.nl

Bestuurslid

Emile de Leeuw,
0653643469
webmaster@noordwesthoek.knnv.nl

Bestuurslid

Vacature

Waarnemingen

Ton Bode,
0521 512074
ton.bode@planet.nl

**IVN Vereniging
voor natuureducatie en
duurzaamheid**

IVN Afdelingsbestuur
Postadres Pr. Beatrixplantsoen 20
7941 EW Meppel
Bankrek.nr: NL45INGB0000342784 t.n.v. IVN
afd. Noordwest Overijssel Steenwijk

Voorzitter

Aafje Maris
0629626083
aafjemaris@casema.nl

Secretaris en ledenadministratie

Harmien Starre
0641527600
h.starre@kpnmail.nl

Penningmeester

Willem-Jan Hoeffnagel
0521 857735
Willem-jan@hoeffnagel-photography.nl

Bestuurslid

Ingrid Even
tel. 0624779425
ingrideven@hotmail.nl

Bestuurslid

Vacature

Werkgroepen KNNV

Weidevogelbescherming

Obe Brandsma
obehyltje@live.nl

Plantenwerkgroep

Candida van Wirdum, 06 51552846
candida@jolicoeur.nl

Insectenwerkgroep

Arjen Lensen
06-29077923, arjen.nat@gmail.com.

Geologiewerkgroep

Wim Brussee
0521 516373, krebberbrussee@hetnet.nl

Werkgroep Wolterholten

Rene Bons
0521-517617, rene.bons@versatel.nl

Lezingen

Vacature
Waarnemer: Ton Bode
ton.bode@planet.nl

Excursies

Vacature

Natuur en milieuplatform

Henk Plat
06 23730199
henk.plat59@gmail.com

Websitebeheer

Emile de Leeuw
0653 643469, webmaster@noordwesthoek.knnv.nl

Website: www.knnv.nl/noordwesthoek

De Contributie en lidmaatschap

KNNV-leden € 39,50
Huisgenoten van KNNV-leden € 22,50
KNNV-jeugdleden € 12,50 (leeftijd 30 jaar of jonger)
NWH-leden € 22,00
NWH-huisgenootleden € 20,00
(nieuwe NWH(-huisgenootleden) niet meer mogelijk)
De contributie wordt automatisch geïnd c.q. moet vóór 1 maart ontvangen zijn.
Opzegging schriftelijk vóór 1 november bij de ledenadministratie.
Leden ontvangen het blad "Koppel" en het tijdschrift "Natura" van de landelijke KNNV.

Werkgroepen IVN

Excursies en gidsen

Aafje Maris
aafjemaris@casema.nl

Aanvraag excursies en gidsen:

Roely Luyten
het Eenspan 6, 8332 JG Steenwijk
r.luyten@home.nl

Vogels

Ingrid ten Berge
06-51535491
ingridtenberge@hotmail.nl

PR

Vacature

Natuurkoffers

Vacature

Werkgroep Jeugdnatuurclub

De Weerribben

Vacature

Websitebeheer

Willem-Jan Hoeffnagel
0521 857735
webmaster.noordwest-overijssel@ivn.nl

Schetsen in de natuur

Rietje Veltkamp
0618675444
info@rietjevelt kamp.nl

ivn.nwo.web@gmail.com

Website: www.ivn.nl/afdeling/noordwest-overijssel

Contributie IVN € 25,00 per jaar

Leden ontvangen het blad "Koppel" en "Mens en Natuur", tijdschrift van het landelijk IVN
Donateur kan iedereen worden, die geen werkend lid kan of wil zijn, maar wel het verenigingswerk wil steunen: bijdrage € 25,00 incl. "Koppel".
Huisgenoten van leden betalen € 5,00.
Beëindiging van het lidmaatschap IVN Noordwest Overijssel: via schriftelijke opzegging bij de ledenadministratie.

Retouradres: postbus 171 - 8330 AD Steenwijk

Snuitschildwants nimf met zevenstip lieveheersbeestje als prooi. Foto: Ben Prins